

SEVERINUL

ZIAR POLITIC SĂPTĂMÂNAL.

Prețul abonamentului :

pe un an 8 coroane
 „ 1/2 „ 4 „
 „ 1/4 „ 2 „
 Prețul unui număr 20 fil.

Proprietar și redactor responsabil :

OCTAVIAN BORDAN.

Redacțiunea : Caransebeș, strada Transilvaniei.

Administrația : Caransebeș, strada Parcului 774.

Numărul telefonului : 44.

Manuscripte nu să înapoiază.

Două culturi.

Mai zilele trecute a petrecut câteva zile pentru a vizita gimnaziul superior de aici, prodirectorul din Oradea-mare. A asistat la toate orele căutând să-și câștige cu ochii săi proprii cunoștință despre mersul învățământului la tinărul nostru gimnaziu. La conferința ținută cu corpul profesoral și-a exprimat mulțămirea sinceră pentru uriașa și roditoarea muncă, ce se desfășură la acest institut. Il frapase adecă sporul deosebit ajuns în obiectele de învățământ.

Nu despre aceasta și totuși despre aceasta este vorba.

Prodirectorul, venerabilul călugăr premontreu dr. Bartolomei Vass a asistat și la toate orele de limba română, a inspectat cu deamăruntul sporul ajuns și la sfârșit a vorbit elevilor cam următoarele :

„Dragii mei! Din tot sufletul meu mă bucur de sporul și străduința, ce o observ la voi, care străduință să o aveți și mai departe. Căci străduința, ascultarea și supunerea față de legile școlare sunt ceace puteți voi da binefăcătorilor vostrii, precum și domnilor profesori pentru marea îngrijire, ce o arată în creșterea voastră. Cu aceasta sunteți datori și neamului vostru de urmași ai grănicerilor, cari totdeauna au făcut fală patriei noastre iubite.

Voi sunteți în fericita poziție de a vă câștiga două culturi, de a învăța două limbi și cu cât mai multe limbi știe un om, de atâtea-ori mai mult om este, cu atât mai mulți oameni poate

cunoaște. Stăpâni fiind pe limba ungu-rească voi vă puteți înțelege și prin Dobrițin întocmai ca și la voi acasă, ori în Caransebeș cu fie-cine și-apoi deschise vă sunt toate oficiile statului.

Dar tocmai pentru a putea ști și înțelege bine limba uigurească, de lipsă e să învățați din deajuns și acea limbă, care ați supt-o d'odată cu țîța mamei voastre. Limba mamei sale fie-cine trebuie să o știe perfect. Numai așa puteți să fiți de două-ori oameni. Fericirea aceasta puținora e dată! Voi însă aveți prilejul de a vă însuși două culturi. Folosiți-vă de acest prilej norocos, ca fii urmașilor grănicerilor nu numai în armată, ci și în conducerea statului să-și aibă locul potrivit.“

Cam acestea le spuse prodirectorul

Din aceste cuvinte întrevădem noi marea problemă, ce vor avea să o săvârșiască generațiile, ce se vor perânda la acest gimnaziu, în care de o potrivă se pune pond pe limba ungu-rească și pe limba română.

Băieții oamenilor mai bogați, de când sunt mici învață mai multe limbi, fiind că azi în marea întrecere, ce este între indivizi, e greu a te fericii cu o singură limbă. Tocmai de aceea toți românii mari și buni, se nizuiesc, ca copii lor să învețe ungu-rește cel puțin.

Dacă ne uităm prin școalele elementare, cari le avem noi, Românii, în Caransebeș, vom vedea tot băieți de țărani și fetițe așijderea de țăran. Domnii își trimit toți copii la școlile ungu-rești, ca de acum să învețe limba aceasta, de care fiecine are lipsă și

care de altcum și în școlile confesionale se poate însuși, de-și dă trudă învățătorului.

Dar nu de limbă e aicea vorba, fiind-că nu dela cunoștința unei limbi atârnă fericirea unui popor, ci fondul acestei chestiuni îl constituie cultura, pentru câștigarea căreia limba e numai un instrument.

Prin faptul, că în tinărul nostru gimnaziu se cultivă cu aceeaș grije și scumpătate ca limba ungu-rească și limba română se dă garanța, că copii, ce de aici vor eși, aveă-vor două culturi, egal de trebuincioase. Pe lângă cultura română vor aveă temeinic cultura ungu-rească, care pentru noi, ca a doua și suplinitoare cultură și din punct de vedere istoric e cea mai de lipsă, ne mai vorbind de foloasele practice, ce ți le oferă.

Cultura ungu-rească e o cultură pregătitoare, fiindcă conține în sine cele mai esențiale elemente ale tuturor celorlalte culturi, din cari ea s'a zămislit prefăcând în sine tot ce e bun în culturile străvechi europene. Dovada ne-o dă împrejurarea, că toate operile de valoare din literaturile străine le avem în traducere ungu-rească. Prin urmare cultura ungu-rească e aceea, care ne pregătește pentru cunoașterea mai temeinică a celorlalte culturi cu trecut glorios de pe continentul nostru.

Cultura ungu-rească mai e o cultură militantă. Pentru Ungur cultura vecinic a fost un mijloc de a lupta pentru susținerea sa ca neam. Drept-aceea în mod firesc însușirea unei atari culturi pentru orice popor ca noi

CHEAG pentru strângerea brânzei, garantat nestricăcios să află în formă de esență
 (în sticle) și în pravuri la

„SEVERINEANA“ societate comercială pe acții în CARANSEBEȘ.

e foarte binevenită. Intregă literatura și istoria lor e plină de perspective luminoase, unde poți admira, învăța și oțeli curaj, bărbăție și statornicie în idealuri.

Și apoi numai prin cunoașterea reciprocă pe teren cultural se poate pune bază simpatiei și iubirei mai strânse, mai lipsite de interese între popoare. Numai însușindu-și reciproc cultura între olaltă se pot cunoaște, stima după cuviință popoarele.

SCRISOARE

Jablanița, la 5 Aprilie 1908.

În unul din numerii trecuți ai prețuitului ziar „Severinul“ am scris cum preținșii binevoitori ai poporului dela noi au voit să ne vândă pădurea. Acum vă scriem, cum a purces vestitul naționalist George Tutucu, preot (luptător vestit pentru votul universal) în ședința comitetului parohial ținută Duminică în 22 Martie a. c. sub presiunea sa.

În comuna noastră postul de învățător încopiat cu agendele de cantor însă obvenind între dl preot G. Tătuca și actualul învățător dl. G. Jurculescu neînțelegeri mai cu seamă politice, dl preot sub pretext, că dl învățător schimbă textul cântărilor bisericesti și nu se supune dispozițiilor lui în ce privește cantoratul, a lucrat întracolo, că dlui învățător i-s'a interzis de a mai cânta în sf. biserică. Lucru destul de trist, pentru că noi locuitorii și chiar și dl preot, până n'avea proces, am fost foarte mulțumiți cu dl învățător.

Sunt 8 luni, decând dl învățător nu mai cântă în sfânta biserică fiind oprit, iar noi poporul suntem siliți ca să vedem cu ochii,

cum dejosește serviciul dzeesc și evlavia creștinească, fiind aplicat ca cantor crasnicul preotului.

Acestei stări nesuferibile poporul și-a dat de multe ori espresione și în care cauză a intervenit reprezentanța comunală de s'a pornit cercetare pe cale administrativă, pentru că în diecesa noastră am ajuns ca autoritățile politice să se îngrijească de susținerea religiosității și a ordinii în biserică.

Între astfel de împrejurări suntem siliți ca pe morții noștri să-i înmormântăm tot pe lângă asistarea cantorului crâsnic, care tot odată servește pe preot cu cădelnița și și cântă. Asemenea s'a înmormântat tatăl decedatului protopop al Verșetului — Târfăloagă.

Văzând aceasta frunțașii și bătrânii comunei, adecă văzând, cum se înmormântează vrâstnicii lor, n'au mai putut răbda această purtare josnică a preotului, frunțașul locuitor și membru în comitetul parochial dl Jovan Hațegan, prim codrean în penziune, în ședința comitetului din 22 Martie a. c. s'a simțit îndemnat de a întreba pe dl preot despre starea acestor lucruri exprimându-și dorința, ca dl învățător să cânte mai departe în sf. biserică. La aceasta dl preot ca președinte mâniindu-se foc s'a adresat cu cuvinte aici nereproducibile către dl J. Hațegan făcându-l prost zicându-i că nu merită a fi membru în comitet și spunând tot odată, că în locul învățătorului comitetul a ales cantor pe crâsnic. La acest răspuns al dlui preot frunțașul locuitor dl Nicolae Stroescu, fratele fiertatului maior Trăilă Stroescu, în acui amintire cu celălalt frate al său au ridicat frumoasa cruce din piață și a jertfit totdeauna la sfânta biserică, a cutezat de a întrebat pe dl preot, când a ales comitetul parochial cantor pe crâsnic, la care întrebare dl preot în furia sa întorcea foile protocolului de ședințe de gândeam că le rupe ca să afle decisiul în cauza aceasta, spunând că și dl N.

Stroescu a fost de față când s'a ales crâsnicul ca cantor. Dl N. Stroescu la această afirmațiune a dlui preot a fost silit să părăsească ședința declarând că nu-i adevărat că comitetul a ales cantor și cumcă decisiul e fals, de oarece comitetul decide una, iar preotul ca președinte și ca notar, scrie alta, repetând acestea până a eșit afară la stradă.

Tot astfel purcede dl preot și la alte ședințe ale comitetului parohial, pe unul nu-l lasă să vorbească, că-i prea tânăr, iar pe altul că a lăuzit.

Fraților Grâniceri! mai credeți voi, că astfel de om, cum e preotul nostru G. Tătuca și alți oameni de sama lui, că luptă pentru votul universal care, nici pe aceia nu lasă să vorbească, cari au deja drept și sunt aleși de popor.

Fraților din jur când mai vine acest preot la voi să vă amăgească și să vă aducă la adunări făceți-vă cruce și ziceți: „Doamne! nu ne duce pe noi în cercare (ispită) ci ne scapă de cel rău.“

Acest preot nici comunei sale n'a făcut nici un bine. Copii noștri nu pot moșteni nici un bine din urma acestui închipuit naționalist, pentru că el pe noi ne-a ținut totdeauna în întunec, în ură față de stăpâniri, cu cari el trăia totdeauna bine numai și numai, ca el să poată pescui în turbure.

Tot asemenea s'a purtat și față de iubitul nostru deputat Il. Sa dl C. Burdia. Cu puțin înainte de alegerea de deputat, la banquetul dat de dl deputat i-a lins blidele dlui Burdea, s'a săturat la masa Dniei sale, iar venind acasă ne-a amăgit pe toți afară de câțiva, de am votat contra dlui Burdea. Tot astfel a voit să ne seducă, ca nici să nu-l întimpinăm pe iubitul nostru deputat, când a venit în părțile noastre. Însă noi ne-am săturat de spusele lui i-am întors spatele spu-

FOIȚA.

UN GÂND

Hotărît! Tot omul cu gândurile lui... și Ileana cu ale ei... Adică cine o oprește pe pe ea să gândească? — Nimeni.

Și cum se întâmplă că... rău se întâmplă și bine ar fi să nu se întâmple, dar vezi că prea multe gânduri dau năvală în cap, atunci nimic nu s'alege limpede — și Ileana tocmai un gând limpede și isprăvit ar vrea.

Și iarăși, multe gânduri limpezi ca lumina sânt, dar multe din ele te tulbură; și tocmai acum două gânduri limpezi ca lumina ochilor, o neliniștesc:

Sau îl ia pe Gheorghe cătană, sau nu.

„Îl ia... mi-l ia; — nu-l ia adecă de ce nu l-ar lua? Ce, Gheorghe-i slut? unde mai găsesc ei, domnii, flăcău ca Gheorghe!... Atât c'o fi prea subțire la trup. Să-l aniâne... asta nu se poate... Tot îl ia odată și o să îmbătrânesc fată... O mânca-te-ar ciurma de cătanie și pe voi, domni toți!“

Ileana cu cusătura în mână, trece într'una dela pridvor la porțiță și înapoi aruncându-și ochii pe drumul lung, ce duce în satul vecin și de acolo într'un oraș îndepărtat, unde se trage sorți...

Au plecat de până în ziua... Ea așteaptă ca pe ghimpi și încă nici amiază nu e.

„Deseară... tocmai deseară au să vie... Da adecă, ce-ar fi să văd acum căruțele la răspântie și să aud chiote?... Nu, asta nu se poate!... Ba zău adecă ce ar fi?... Ași stă aici și l-ași zări eu în căruță, printre flăcăi... El s'ar uită încoace și-ași vedea eu, ce-i în ochii lui.“

Ileana își simți inima tresărând... ochii i se umeziră și ca surprinsă, privi speriată împrejur și strigă... așa... unui purcel care rămă în șant.

— Tu ce stai la poartă, fată? — îi strigă mama din pridvor.

— Ia... mă uit să văz nu vine tata.

— Ei, dacă n'o veni, o să-i duci amiază în câmp și pace. Hai lasă cusătura și dute adă o doniță cu apă.

Ileana pune cusătura pe stâlpul pridvorului, ia donița și pleacă.

— Dar apa de pe fund, ce o faci?... Vars'o 'n căldare!... Tu par'că ai căpiat, fată!

— Apoi... eu ziceam, că n'o mai fi bună.

„Da zău, par'cam căpiat — își zice, singură, mergând spre fântână. D'apoi și mama e azi nu știu cum... că nu-i mai poți întra în voie!“

Casa lor e aproape de marginea satului, și prin prejur nu e decât fântâna lui Pavel-Dogaru — o fântână în marginea drumului și 'n fața casei Dogarului — iar peste drum cârciuma Saftului...

Mergând spre fântână, Ileana ades se uită 'nnapoi, își poartă ochii afară din sat, pe drum, pe la cotitură, până în satul vecin și d'aci își închipuește un drum mai larg, mai frumos, care duce la oraș...

Florica Dogarului tocmai scoate apă — și George e tot al Dogarului — și tocmai asta o neliniștește pe Ileana acum. Nu că adică i-ar părea rău, ba chiar îi pare bine pe deoparte, că se întâlnește cu sora lui George. Știe ea, Florica, ce-i între ei, dar vezi, tocmai asta-i pricina că ea nu poate să întrebe nimic de George.

Florica tocmai prinde să învârtească roata, când unde deodată: „Ho!“

Fata începe să râdă, apoi amândouă pun mâna să învârtească roata — și Ileana trage... Adecă, de ce n'ar trage? Ba încă îi pare bine, că-i poate ajută Florichii.

Și-i greu să scoți apă din fântâna Dogarului, că-i adâncă și roata se 'nvârtește greu. Și apoi George de câte-ori nu i-a scos ei apă — iar acum de ce n'ar scoate și ea pentru sora lui Gheorghe? Și apoi și el o veni setos de pe drum.

După ce și-au umplut donițele, amândouă, au rămas răzimate de fântână, întreându-se, ce se mai aude, care ce a lucrat — și așa, cu una cu alta, au dus vorba departe, dar la George n'a putut-o Ileana duce.

nând-i pe față, că noi pe acela îl ascultăm, pe care-l vedem că lucră în favorul nostru.

Acum nu de mult tot el a pândit pe dl Burdea pe stradele Caransebeșului și l'a agrăit. S'a dus ca să-i ceară și el sprijinul dlui Burdea.

Dânsul credea, că dacă vorbește cu dl deputat la Caransebeș noi nu vom ști nimic despre aceea, dar s'a înșelat, că noi deloc am auzit, că doară era știut că popa Taticu dela Jablanița nu vorbește cu Burdia și doar chiar Caransebeșenii s'au mirat cum vine dânsul să-l agrăiască pe dl Burdea pe stradă, când el e unul dintre cei mai mari contrari ai dlui deputat.

Noi îndată cum am auzit despre aceasta am știut pentru-ce s'a rugat dl preot de ertare de dl deputat. Pentru că a venit și dl preot în lipsă și și-a gândit el: „Nu ar fi bine să-i ceară și dânsul ajutorul urgisitului Burdea.“ Aha Părinte! numai D-Ta ai lip-suri? Noi n'avem? Și D-Ta când ai lipsă mergi să te rogi dlui Burdia? Pe noi nu ne lași? Noi, dacă mergem, ne faci prăpădiți și burdiști, dar nu te doară aceea, că nu să năcăjește nime dacă ne-ai mai face burdiști că acum cu bucurie și mândrie ne numim noi înșine burdiști.

Viind acasă dl preot dela Caransebeș a fost întrebat de unii locuitori, că e adevărat ce se aude, că Sântia Sa s'ar fi rugat de iertare de dl Burdia. El a răspuns, că nu el, ci dl Burdea l'a agrăit pe dânsul și l'a rugat să nu-i mai fie contrar. Însă noi susținem și acum, că dl preot a agrăit pe stradă pe dl Burdea, că doară sunt dovezi, cari au văzut cu ochii, că dl preot G. Taticu s'a alăturat pe stradă la dl Burdia și l'a agrăit și nu dl Burdea pe dânsul. Dar chiar să nu fie dovezi nu putem înțelege ce interes are dl deputat ca să-i ceară ajutorul dlui preot, deoarece-ce comuna noastră fără puțină

excepțiune (câțiva beții, pedepsiți și dătorasi la Albina) e toată pe partea dlui Burdia ce s'a dovedit prin cele două primiri și întimpinări grandioase, ce i-a făcut comuna noastră dlui deputat și prin telegrama ce i-am trimiso la anul nou, care telegramă a subscris-o și episcopii bisericii. Așa dară de cine i-ar mai fi lipsă dlui deputat, când chiar și episcopii bisericii și-au arătat iubirea și în crederea față de dânsul.

Din toate acestea vedem, că și dl preot e convins despre aceea, că dl Burdia foarte mult poate face celor ce-l iubesc, celor lipșiți și celor ajunși în năcaz, deoare ce chiar dânsul ajungând în năcaz și în lipsă a mers la dl Burdia să-i ceară sprijinul. Și dacă ești convins dle părinte că dl Burdia face mult bine neamului său, oare nu comiți păcat neertat contra națiunii și contra comunei D-Tale, când numai din ură personală și politică față de domnia lui ne agiți contra dlui deputat și ne chemi la adunări populare convocate de contrarii dlui deputat numai ca să ne perdem și noi bunăvoința dlui deputat față de noi. Însă Sântia Voastră ajungând în năcaz Te-ai socotit să mergi la dl Burdia să-i ceri spriginul. Și dacă a-i prevăzut aceasta dle părinte, de ce nu ai făcut-o aceasta public când a venit dl deputat la noi și l-am întimpinat — cum a făcut-o dl preot Dure — și nu pe sub ascuns. Oare ai crezut, că noi nu vom auzi despre aceasta și la o altă alegere, dacă te areți contrar dlui deputat îți va mai succede să ne mai seduci? Nici odată. Sau oare credeai, că dacă ai venit în lipsă și dacă te declari dlui deputat, că nu-i mai ești contrar, te va sprijini? Nu Părinte, II. Sa dl C. Burdia să ține stricte de afirmațiunea sa, că „fapte și nu vorbe.“

Mai mulți Jablaniceni.

Internatul Comunității de avere și însemnătatea lui.

de A. Kalkbrenner, dir. gimnazial.

(Urmare și fine.)

În localurile subterane vom afla scaldătoarele și o odaia de îmbrăcat. Școlarii se vor scalda sub „tuș“. Scaldă in bazine s'a evitat intenționat, din punct de vedere sanitar. Aci vom afla și vre-o 3—4 căzi de scaldă și un stabiliment anume și exclusiv pentru spălatul picioarelor.

Lângă scaldătoare vom afla spălătoarea și localul de călcat rufele, cari vor fi provăzute cu cele mai moderne aranjamente. Magazinul pentru albituri va fi lângă odaia de călcat, și deci împărțirea hainelor să va efep-tui ușor. În localitățile subterane vor fi și locuințele servitorilor, pivnițele, și căzanul pentru încălzitul internatului.

Acum, după ce am vizitat internatul, să aruncăm o privire și în jurul lui. Locul dinaintea internatului și curte vor forma un parc. O parte din intravilanul internatului, care nu va fi edificat, va servi copiilor de loc pentru joc și aranjament pentru gimnastică, lawn-tennis și o popicărie.

La o depărtare potrivită de lângă internat, vom vedea în pavilion spital, care va fi anume numai pentru bolnavii de boale lipicoase.

În acest spital vom afla trei odăi pentru bolnavi și alte localități late-

Ba la drept vorbind, Ileana i-a vorbit și de George, dar pustia aceea de Florică nu pricepea. A întrebat-o, că ce mai fac boii — boii lui George.

Că o să vie o ploaie și le-a rămas în mijlocul curții — lăsat de George...

că astăzi tată-său — Dogaru — s'a dus singur la coasă — fără George...

Târziu de tot i-a spus și Florisa că așteaptă mereu pe George să sosească.

Ileana ar fi avut mai multe de spus, dar par'că amuțise — și numai târziu băgă de seamă cât, zăbovise.

— M'o fi așteptând mama — zise ea punând mâna pe doniță — și eu stau de vorbă.

*

După amiază a cusut mereu în pridvor: e drept că tot la măneca cămășii și tot la aceeași floare. Dar adecă cine ar putea zice că ea n'a lucrat? Nu stă de dimineață cu cusătura în mână? Doar mamă-sa ar putea băgă de seamă, că prea e cusătură puțină.

„Dar ea de ce m'a trimis, când ici, când colo? La apă, la cărciumă, ba du-te cu amiază, ba spală vasele“ — și apoi azi nici ei nu-i prea vine să se ție de lucru: o doare și capul: la drept vorbind apoi are și ea gândurile ei. Ba zău, cine ar putea-o opri pe ea să se gândească?

Așteaptă... Știe ea pe cine. Mamă-sa nu

știe! Și din pricina asta, nu trebuie s'o bage de seamă, că așteaptă.

Așa... vorbe au fost între ea și lelea Ana, vecina, dar Ileana a avut altfel de vorbe cu flăcăul...

„Dela amezai aici am amorțit“ și ridicându-se, porni spre poartă. Când trecu prin dreptul ferestrei, i-se pără, că aude pe mamă-sa din casă:

„Ce cauți acolo fată?“ — „Ia, să văz de vine tata“ răspunse ea în gând, oprindu-se puțin; dar când înțelese că a fost o părere, plecă înainte.

Obrajii îi erau îmbujorați de neliniște. Soarele eră numai de două sulii deasupra dealului și căldura se mai potolise, iar satul satul se deșteptă tot mai mult din amorțeala zilei.

Unii vin dela câmp, intradins mai de vreme, ca să audă vești de cătănie. Copii, strânși pe drum în așteptare, se joacă prin șanțuri și din când în când, câte-unul stă băț în mijlocul drumului și strigând „vin“, îi face pe toți să-și îndrepte ochii cătră capul satului. Nevestele, venind dela fântână, se opresc în porțițe și lăsând donițele, vorbesc multe din ale satului — căci mulți se vor duce acum și multe rămân și tocmai de aceia satul are multe de spus — iar gura satului sunt femeile.

— Dar ce-o fi de nu mai vin sorțarii, Ileano? — zise mamă-sa, apropiindu-se și

cea dintăiu vorbă i-se înneacă, apoi par'că o greutate i-se luă de pe suflet.

— Trebuie să vie d'acum încolo...

Satul se puse în mișcare. Pe la porți și pe drum, bărbați, femei și copii așteaptă, vorbind care, ce crede: „Ion e luat...“ „Alexandru e bun...“ „Ăla nu e destul de spătos...“ „Pe George l'a luat...“ „Ăla un scapă...“

Ileana așteptase toată ziua așa de greu și acum... nu știă de ce îi părea, că prea au sosit de vreme, prea fără de veste.

Căruțele s'apropie, repede de tot, prea repede!...

Să stea să-l vadă... O să n'țeleagă din ochii lui. Să stea... Unde?... Da, să-l vadă, să-l cunoască...

Buzele-i tremură. Pieptul i-se bate ca de spaimă și, vârandu-și pe o parte și pe alta părul sub basmă, privește împrejur pe furis.

Să-l vadă... Îi vine greu să-l vadă și lumea să bage de seamă, că ea îl vede.

Gândul prinse picioarele și în neștire se îndreptă spre pridvor.

Un'te duci, Ileano?

— ...Mă duc... să-mi iau cusătura — zise ea tremurând, par'car fi prinso cu focul. Se pomeni lângă fereastră odăii din față. Cântecule și chiotule s'aud acum aproape... Cu ochii lacomi pătrunde căruța întâi.

rale corespunzătoare. Tot în acest pavilion va fi o odăie pentru sterilizare, în care să vor desinficia hainele copiilor bolnavi.

Despre creșterea corăspunzătoare atât pretensiunilor pedagogice cât și igienice, ce o vor primi-o copii în internat, cred că nici numai e de lipsă să vorbesc.

Copii dați în internat stau sub supraveghere continuă. Supravegherea să efeptuește din partea celor 4 profesori designați, și de cătră perfecții aleși dintre interniști mai mari. Ocupația zilnică să dispune printr'un regulament de casă.

Interniștii să scoală în fiecare zi la un timp fixat și să spală și îmbracă sub controlul unui prefect. La sunetul clopoțelului întră în salele de lectură pentru a zice rugăciunile de dimineață, apoi fiecare repetează lecțiunea sa până la timpul dejunului.

După dejun merg la prelegere și în acest timp să face curățenia în internat. După venirea dela prelegeri, elevii prânzesc și apoi să distrag. După amiază dela 2 ore, parte merg la prelegeri, parte la preumblare, patinat, scăldat sau alte distracții corăspunzătoare timpului. Timpul principal pentru studiat să începe d. a. la 1/25 ora și durează până seara la 9 ore. În acest timp se face o intrerupere pentru durata cinei și o 1/2 oră odihnă.

După cină fiecare își spune lecția, apoi rugăciunile și după aceea merge

Unii cântă, par'că cuprinși de beție, alții par posomorâți.

„Aici nu e!“ — șopti ea răsufând.

Trece a doua:

„Uite-ll...“

Ochii i-se umeziră.

„Era trist... Debușeamă l-a luat...“

Dar ea fierbea de dorul să știe că nu l'a luat.

În vremea aceasta nu mai vede nimic deslușit în căruțele din urmă, cari se opresc ca și celelalte la cărciuma Saftului.

Un copil aleargă cu zvonuri pe drum:

„Și pe nenea Stan l-a luat; și pe nenea Gheorghe“ — și mai mulți spuneă el alergând pe la toți.

La numele lui Gheorghe Ileana își simți ochii umplându-se de lacrimi.

Ieși pânditoare în privdor. Mamă-sa alergase la cărciumă, dar ea nu putea să iasă nici măcar la poartă, piânsă cum eră.

Se frământă acolo plină de nerăbdare, și se trage înăuntru, de câte-ori i se pare, că cineva se uită spre curtea lor.

Capul îi vâjâe în amestecul gândurilor dar între ele, se deslușește unul care îi seacă sufletul: „Gheorghe e luat.“

Și gândul acesta îi încurcă mințile, tocmai fiindcă e prea limpede.

la culcat. În timpul învățatului, elevii stau sub vegherea profesorilor. Supravegherea profesorilor este împreună cu o anumită explicare. Acel elev, care nu pricepe ceva die lecție, să duce la profesor, și acesta îi dă îndrumările necesare.

Ținerea strictă a ordinei de zi, servitutea potrivită este necesară și foarte însemnată pentru formarea caracterului și deșteptarea dragostei pentru lucru.

Prin aceia, că elevilor întreg timpul le este împărțit, și prin aceea, că trebuie fiecare să se țină strict de împărțire, devine elevul iubitor de ordine, punctual, conștiu de datorința și să îndatinează ca să știe întrebuițată tot timpul zilei cu lucruri folositoare. Iubirea disciplinei, devine o a doua natură, și prin aceasta câștigă foarte mult elevul, pentru timpul, când va ajunge să lupte pentru pâinea de toate zilele.

Am descris pe scurt, cum ne închipuim noi internatul și spiritul, ce va avea să domineze în el. Și că planul ne va reuși, nu ne îndoim, căci presemnele sunt îmbucurătoare.

Adunarea generală de toamnă a comunității de avere a primit în principiu ideea edificării unui internat, și a esmis patru membri pentru a studia internatele cele mai moderne din parie. Această comisiune a și referat despre rezultatele călătoriei sale de studiu și a și elaborat un program vast, care a fost primit de comisiunea administrativă a comunității de avere, votând totodată 600.000 cor. spre acest scop. Acest program va fi subșternut adunării generale de primăvară a Comunității de avere, care apoi va decide definitiv în privința această.

II. Sa dl Const. Burdia, președintele comunității de avere să interesează cu drag de soarta internatului, care va fi pentru vecii vecilor titlul lui de glorie neperitoare și deci suntem siguri, că internatul comunității de avere în decursul anului viitor se va înălța măreț spre cer, care fapt încă va contribui la încoronarea faptelor mărețe de până acum a iubitului nostru deputat dietal.

Despre Lugojana.

Ni se scrie: In ziarul *Südungarn* din Lugoș sub semnătura D. I. (fost membru în direcțiune) se publică în numărul din 12 April n. lucruri înspăimântătoare pentru acționari, dar foarte compromițătoare pentru direcțiunea băncii *Lugoșana*, al cărei director executiv e omul, ce s'a crezut puritan, dr. *G. Popovici*. protopop și deputat dietal.

D. I. ne spune, adecă că de 17 ani de

zile se tot prădează la bancă, că membrii din direcțiune au cunoștiință despre asta, ca și protopopul *Popovici* și tristul avocat *T. Hațeg*, dar toți cei din direcțiune sunt inru-diți între olaltă.

Toți cei dela conducerea băncei mai sunt și la conducerea altor bănci din Lugoș, au la bancă datorii fără vr'o garanție de peste 230.000 cor. afară de datoria girată, cari toate sunt contrare statutelor. Bilanțurile an de an fură false, fiindcă *Titu Hațeg*, șeful comitetului de supraveghiere nu l-a controlat nici când; el însuși a împrumutat dela bancă vr'o 43.000 cor., care se regulau tot la 1 1/2—2—3 ani fără a fi protestate, iar cambiile prietenilor săi nici de giro nu aveau lipsă. Juris consultul bănci dr. *Dim. Galici* a împrumutat 140.000 cor.

Defraudarea de 94.179 cor. 48 fil. într'un mod nereal au căutat să o astupeș deși ar fi trebuit să o acopere direcțiunea.

Defraudarea aceasta nu fu acoperită. Se mai scrie apoi, că o mulțime de cambii dubii ar fi trebuit prescrise vr'o 120.000 cor. din vr'o 600—700 cazuri de proces din un subtract de procese de 282.664 cor. 57 fil., cari procese nici azi nu sunt regulate de cei 3-4-5 advocați ai băncii. Unde-s apoi 2000 cor. i-a luat protopopul *Popovici* în ziua de alegere?

Toate acestea le scrie D. I. și „*Drapelul*“ n'a adus nici o desmintire, ci-și împlinește datoria de a tăcea.

Oare la toate acestea să fi făcut aluzie dl *Dobrin*, când voind să-l siliască i-a zis protopopului *Popovici*, că trebuie să susție pe cei înfierăți de imoralitate la consistorul nostru?

* * *

Acum cetim în numărul de Joi al „*Drapelului*“ următoarea epistolă adresată direcțiunei:

Domnule Redactor!

Acuzațiunile cuprinse în comunicatul „*Mitteilungen aus dem Publikum. Ein Lugoșer Bankskandal, die „Lugoșana“*, din Nr. 30 din 12 April a. c. al on. d-v. ziar, nu ne-au surprins, căci tot acelaș material a servit domnului *Demetriu Jucu* ca bază a acuzei contra noastră la tribunalul reg. din loc, ca judecatorie comercială, și a fost respins atât de on. tribunal reg., cât și tabla reg. din *Timișoara*, la care a dat apel contra sentinței tribunalului.

Afacerile institutului „*Lugoșana*“ — după cum on. public s'a putut convinge și din bilanțul anului 1907, controlat și luat la cunoștiință de onoratul tribunal — sunt aduse în deplină ordine, așa că privim cu liniște în viitor și rugăm on. public ca în propriul seu interes să nu se lase alarmat și eventual păgubit prin știri apte de a-i sdruncină încrederea.

Lugoș, 16 April 1908.

Direcțiunea și Comitetul de suprav. al inst. „*Lugoșana*.“

Atentatul din Lemberg

In 13 l. c. loctiitorul din *Lemberg Potocki* a fost omorât de către un student în decursul unei audiențe ce îi acordase.

Atentatorul este student universitar, ascultător de filosofie, și să chiamă *Miroslav Siczinsky*, de origine rutean. Dânsul s'a anunțat la președintele secției rugându-se să în-

tervină acesta spre a i-se acorda o audiență la loctiitor, spunând că ar dori să obțină un post de învățător. Această cerere a fost numai un pretext, pentruca să poată ajunge în apropierea loctiitorului, spre a-și duce la îndeplinire gândul.

La 2 oare d. a. când studentul a fost primit în audiență, cu pași grăbiți s'a apropiat de loctiitor, în vreme ce din buzunar scoase un revolver, pe care îl descarcă de trei ori asupra loctiitorului care mai stase o clipă în picioare apoi căzu la pământ.

În urma detunăturilor de revolver, servitorii îndată intrară în sală, și prinseră pe atentator ca să nu fugă. Loctiitorul își deschise ochii spre a fi împărțit cu tainele muribunzilor. Îndată după ce luă sf. cuminecătură muri.

La luarea interogatorului, atentatorul a spus că el n'are complici și a comis omorul din indemnul său propriu, și că din motive politice a săvârșit omorul.

Vestea această a produs o mare fervere în Lemberg, fiind acesta eprimul omor politic în Austria în timpul din urmă.

Atentatorul este fiul unui preot gr. cat. rutean și eră cunoscut ca un mare agitator rutean în cercurile studențești rutene.

Îndată ce M. Sa a auzit despre atentat a trimis văduvei o telegramă de condolență.

PRELEGERI ECONOMICE

de

IOAN GROFSOREAN

protopretor în comunitate de avere

VI

Pregătirea brânzei de vacă se face în modul următor: Punem laptele dulce în oale să se sârbezească (să se covăsească) și apoi după ce s'a închiegat laptele bine, îl punem într'o căldare pe foc; însă să îngrijim bine ca laptele închiegat să nu se opărească ceea ce se întâmplă atunci, când focul este prea iute, și laptele se încălzește prea tare, pentrucă în cazul acela brânza devine păsătoasă, seacă și fără nici un gust; prin urmare dacă voim să facem o brânză bună, gustoasă și grasă, atunci să încălzim laptele până atunci, până putem ținea degetul în el, adecă să fie bine cald, dară să nu fie fierb, pentrucă atunci brânza nu plătește nimic. Brânză grasă vom căpăta numai așa, dacă smântinim laptele închiegat, ci îl turnăm în căldare cu smântână cu tot. Dacă laptele s'a încălzit bine, apoi îl luăm de pe foc și îl punem într'o străcurătoare de pânză să se scurgă zărul din el.

Brânza aceasta de vacă o mâncăm cu mămăligă (coleasă), ori să face din ea plăcintă cu brânză, o fierbem în aluaturi, dară să și poate vinde întotdeauna cu preț bun considerând, că din brânza aceasta se fac gălușcuțele de brânză, cari sunt atât de plăcute oamenilor, încât arareori găsești o casă, în care gălușcuțele acestea să nu escelează pe mesele domnilor și a poporului.

Dacă cineva dorește să-și însușească toate cunoștințele de lipsă la pregătirea cașului, și a brânzelor fine, apoi bine face, dacă va cerceta școala de lăptărie din Sárvár, unde în decurs de 4 săptămâni învață perfect toată manipulațiunea și cunoaște secretele obicinuite la fabricarea diferitelor

brânzături, cari le cumpărăm astăzi din neșugătorie cu bani frumoși.

Dacă cineva din lipsa speselor nu poate cerceta școala de lăptărie din Sárvár, apoi atunci să se înscrie la școala pentru pregătirea muncitorilor (munkásképző iskola) din Munkács ori din Gödöllő, unde capătă gratuit toată proviziunea, și apoi pe lângă aceasta mai capătă amăsurat diligenței și iscusinței sale și încă câteva părăle pentru truda și lucrul său.

În Szécsény, spre pildă, să primesc și fete în școala de lăptărie de acolo dacă își înăintează rugarea pentru primire la direcțiunea școlară la timpul său.

Zărul, ce se scurge din brânză și din caș îl folosim în d'ale cuinei, și anume în zărul acru fierbem păsula verde, eară cu cel dulce îndulcim încâtva varza acră, deosebit vara, când aceasta să acrește prea tare. Mai departe zărul acru îl putem folosi și în loc de oțet întotdeauna, când avem lipsă de el considerând, că zărul este preste tot cu mult mai sănătos, de cât oțetul din neșugătorie, care de multe ori să amestecă cu vitriol și cu alte substanțe stricacioase sănătății.

Tot scandalul din Caransebeș.

— Ținuta condamabilă a unor foi românești. —

Pe când chiar cel mai intransigent punct de vedere în politica românească ar cere cel mai mare puritanism, cea mai străvezie curățenie în viața publică românească, niște foi, își iau rușinosul angajament de a apăra imoralitatea în biserică.

A ajuns epidemie la noi, că unii indivizi caută a-și acoperi păcatele cu vâlul trandafiriu al naționalizmului, din cari își fac un fel de apanagiu în societate?

Ne aducem cu toții aminte de goana nebună, ce înscenaseră unii din Caransebeș la alegerea trecută de deputat. Clica Barbu-Badescu adecă crezuse, că lupta naționalistă e focul, ce-i curăță de păcatele, ce cu duiumul zi de zi le aruncă 'n obraz „Renașterea“.

Și mai că apucătura prindea, ca totdeauna în așa cazuri la Români, unde chestia naționalistică se judecă după foloasele practice, ce-ți poate aduce. Firește mai târziu te află lumea cu mâța 'n sac, înțeleg bietul nostru popor dela sate, dar atunci ești om bogat, bine situat, nu-ți mai pasă.

Dar tocmai împrejurarea, că apucătura le succese, că „Drapelul“ se făcuse organul lor, unde puteau improșcă contra ori cui, s'au scufundat tot mai tare în neîmplinirea datorințelor.

Al patrulea post de profesor ordinar la începutul acestui an școlar vr'o trei luni nu-l împliniră și se întâmplă, că în una din zilele lui Octomvrie veni inspectorul regesc să viziteze, un profesor eră la curtea cu jurați, altul era ocupat la comunitatea de avere, al treilea era amețit de vr'o câteva zile, iar al patrulea nu există.

După raportul făcut de inspector veni aici comisariul guvernial și constată greșeli, neîmplinirea datorințelor, neregulă și anarhia în trecut și prezent...

Pentru toate acestea dădu stricta sa ordinațiune ministru, care nu are colorit politic, fiindcă tot aceea, ce cere ministrul ar fi trebuit să ceară tocmai toate foile românești și întreagă obștea românească în interesul întregului nostru neam.

Până când se va mai abuză de naționalism contra intereselor neamului nostru?

Mai amănunțit vom reveni în numărul viitor.

NOUTĂȚI.

Sinucidere. George Blagoe din Greovați, om de 50 ani, în urma unui morb nevindecabil s'a sinucis bând leșie, care l'a chinuit 3 zile, până ce în chinuri grozave și-a dat sufletul.

— S'a întâmplat în Paris, că un oficial de bancă prânzea regulat în un restaurant, unde eră muzică de țigani. La o amează a fost chemat la telefon de un prietin al său, care l'a rugat să aducă un țigan la telefon. Cel chemat i-a împlinit dorința. Când a sfârșit însă țiganul cu cântecul, a auzit prin telefon o detunătură. Cuprins de bănuială, s'a dus imediat la prietinel său, pe care l'a aflat împușcat. Respectivul fusese amoretat de o cântăreață, care însă nu voia să știe nimic de dragostea lui. Cântecul care-l cântase țiganul era cântecul favorabil al cântăreței.

Explozie groaznică. În Sant-Yago de Chille (America) s'a întâmplat o explozie în fabrica de praf de pușcă de lângă Batuco, și întreagă fabrică a fost aruncată în văzduh. În urma exploziei mai multe sate vecine au fost nimicite, și multe sute de oameni și-au pierdut viața.

Nenorocire pe mare. Vaporul italian „La Fortuna“ care aducea mai multe sute de lucrători din America, în urma unei groaznice furtuni, s'a scufundat, și au perit în valurile mării 140 oameni.

Tunuri și puști fără sunet. În America, — căci acolo e țara minunelor — s'a inventat o pușcă cu un fel de aparat, care produce în loc de pocnet, numai o șuerătură slabă. La probe s'a dovedit invenția de practică, și inventatorul a început să-și facă chiar fabrică pentru a face astfel de puști. Dacă un singur stat numai, va înarma miliția cu astfel de puști, atunci toate statele vor fi silit să facă la fel, ca apoi după câțiva ani să vină un alt inventator, care să recomande vre o pușcă care va trebui umplută cu mămăligă, și va scoate din ea gloanțe. Ori să poate că se vor afla și puști de acelea, cari vor merge singure la război. Mai ști? În America toate sunt cu putință.

Pod peste Bosfor. Din ordinul sultanului să lucrează la Constantinopol din partea celor mai buni ingineri la planul unui pod, care să lege Asia și Europa. Mai fusese odată un pod peste Bosfor, înainte de vremea creștinilor. Era un pod de vase, peste care a trecut Darius cu armata sa în Europa. Atunci podul a fost făcut cu gând de cucerire, iar acum îl ridică civilizația și dezvoltarea economică a omenirii.

Mare cutremur de pământ în America Vineri a avut loc un mare cutremur de pământ în Mexico. Orașul Lippan a fost cu totul distrus. El aveă 15 mii de locuitori. Cutremurul a fost atât de puternic, încât toate clădirile s'au dărâmat. Din ruini apoi a izbucnit un foc groaznic, care a cuprins întreg orașul. Numărul celor morți este foarte mare.

Metodă nouă de despărțire. În Franța

s'a adus acum de curând o lege, că cei căsătoriți, cari nu trăesc împreună timp de 3 ani, pot fi declarați despărțiți fără nici o judecată, la dorința cererea unuia din ei.

Bărbat brutal. Din Staierlak ni-s'a comunică următorul fapt îngrozitor: Muncitorul de ocne pensionat Ioan Mindeală, și-a omorât soția, prin 14 împunsături de cuțit, și opt lovituri de ciocan. Nenorocita femeie de un an și jumătate zace bolnavă, și prin urmare n'a putut să facă lucrurile casnice, și acesta a fost motivul bestialului bărbat, pentru a-și omori soția. Asasinul a fost deținut și predat judecătoriei din Oravița.

Sgârcit. În America a murit zilele trecute un moșneag în etate de 86 ani, de foame. Nici cămașă n'avea pe el. Avea însă 750 mii de coroane (150 mii dolari), de cari nu s'a atins nici măcar să-și cumpere o bucată de pâine. ci mergca în cerșit.

În luna de miere. O catastrofă sguuitoare s'e petrecut acum de curând în orașul Florența (Italia). Lascar Armando, căsătorit nu de mult, și-a omorât soția, apoi, s'a siuucis și el. Din dovezile eșite la iveală în urma investigațiunei s'a constatat, că Lascar a alergat prin opt odăi după soția sa, până ce tinăra femeie străpunsă de mai multe lovituri de pumnal, a căzut dându-și sufletul. În epistolele rămase este scris ca cauza este: trai nefericit.

Concedii pe vremea secerișului. Ministrul comun de războiu, cu învoirea M. S. Regelui a dispus, că pe vremea secerișului în curs de 3 săptămâni, comandantii de trupe să dea concediu soldaților activi, cari ar putea să fie de folos celor de acasă la seceriș. E o încercare, ce se face în privința aceasta, pentru a vedea dacă e bună instituția aceasta din punct de vedere economic, și dacă se va dovedi de bună, va fi introdusă ca regulă pentru fiecare an.

Loc deschis*).

Stimate dle Redactor!

În ziarul „Lupta“ a scris cineva nescai lucruri contra d-lui Burdea sub numele Monescu. Apoi fiindcă în graniță, după cum știu, numai mie îmi zic „Monescu“, vă rog ca să scrieți în foaia Dvoastră, cumcă eu nu am scris lucrurile acelea și domnu ăla, care a scris, m'o iscălit fals.

Borlova, la 17 Aprile 1908.

Martin Monescu Paraschiva.

Martori: Timotei Paraschiv, Nistor Jucos.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta nu ia răspundere redacțiunea.

G L O S E.

În „Lupta“ au apărut niște năsbuții, în cari vreă un oarecare Monescu să prezinte pe prea cunoscuții dela consistor ca jertfe politice. Cearcă aceasta în frase goale; drept aceea nici nu-i reușeste.

Mai interesant e, că autorul șirelor se subscrie Monescu, care nume numai odată se cunoaște în graniță și adecă în *Borlva*.

Curios e, cum tocmai Borlova liferează articole |

Stee ficine și gândească-să!

* * *

Vremea bună, frumoasă veni pentru a a formă decorul sărbătorilor de Paști.

Natura te chiamă surâzătoare afară...

Se începe sezonul *idilelor*...

* * *

Se schimbă vremurile. Odată cu satisfacție încrezută se așteptă sinodul. Dar acum?

HIGIENA

Să căutăm a cunoaște pericolul, și apoi să ne ferim de el.

Pe teritoriul Ungariei tot a 3—4 movilă acopere câte un mort de oftică (tuberculosă) și numărul celor morți de această boală groaznică în loc să scadă, tot mereu crește. Cu toate că poporul nostru este plin de viață, și de o rasă viguroasă, totuși este pustiit, și aproape zecimat de această boală nemiloasă, întocmai cum stejarul puternic cade pustiit de cariu.

În mare parte aceasta este vina noastră proprie, *căci ne împăcăm foarte ușor cu gândul, că oftica n'are leac*, și deci mai bine dacă cel atacat de oftică moare mai curând, — cel puțin nu se chinue mult. Și ce greșită și stupidă este credința aceasta! Adevărat păgânism! Nu este adevărat că nu să poate ajuta celui atacat. Ba dacă să observă de timpuriu, atunci foarte ușor să și poate vindecă pe deplin oftica.

Acea credință deșartă care este cauza atâtor fatalități, — că adecă oftica nu să poate vindecă, în cele mai multe cazuri a fost și este faptul că mulți sunt de credință că oftica este un morb moștenit în sânge dela părinți.

Ce este tuberculoza ?

Tuberculoza (oftica sau hectica) este molipsitoare și nu este născută cu noi, ci să capătă dela unul ofticos. *Oftica o cauzează un atom, în formă de burete mucezit, care cu ochiul liber nu să poate vedea. Dacă ajunge acest atom, (germene) mucezit în plumăna cuivă să oprește acolo, întocmai ca o mucezeală ordinară pe pâine.* Și dacă respectivul, în plumănila căruia a intrat acest germene mucezit, nu să îngrijește din bună vreme să pună stavilă sporirii acestuia, acela cae în oftică.

Cum se lipește de noi oftica ?

Dacă dejă acest morb s'a înrădăcinat în oare care parte a plămânila, atunci dejă scuipatul bolnavului adesea este plin cu acesti germeni mucezi, și acela care prin respirațiune înghite acesti germeni, ajunși prin scuipat pe pământ, și uscați fiind s'au prefăcut în colb, — sau cum e datina copiilor cari să trag abuşile, sug colbul lipit pe mâni, — aceia cad în oftică.

Ficine deopotrivă este espus a căpăta acest morb. Îndeosebi acela care convine des, dar mai vartos acela, care locuește într'o chilie cu un om atacat de oftică, și îndeosebi atunci, când cel atacat scuipă fără precauțiune în toate părțile, și prin acest fapt lățește germeni morbului.

Oftica este prieten nedespărțit sărăciei, să ivește însă și în palatele regești.

Cum să lățește oftica ?

Unde oftica să ivește odată, dacă nu se stărpește la timpul său — acolo nu se îndestulește numai cu o victimă, ci după prima, urmează îndată a doua, și de multe ori și a treia, și așa mai departe. Cauza acestor întâmplări este, că dela cel atacat, a

capătat ocazionalmente atare membru al familiei, și așa unul dela altul.

Morburile de oftică deci în unele familii, nu este ceva misterios, și nici pedeapsă Dumnezească, ci numai urmările naturale din necunoștiința morbului, și în deosebi urmările neprecauțiunei. Imbolnăvirea celorlalți membri ai unei familii, obvine din ființa la olaltă cu bolnavul, din dormirea la olaltă, din sărutarea bolnavului, din folosirea comună a lucrurilor bolnavului și din inhalarea germenilor deveniți colb.

Oftica la copii.

Să fim deci foarte precauți și băgători de seamă, ca să ferim copii de inhalarea germenilor de oftică, și de celelalte posibilități amintite, căci oamenii crescuți sunt cu mult mai puțin espusi acestui pericol molipsitor.

În Anglia este brodat pe cordeluțele copiilor: „Nu mă săruta.“

Această atragere a atențiunei, este în deosebi pentru rudeni, și pentru vizitatori, dintre cari câte o mătușe care tușește, poate contrabanda cel mai mare pericol într'o familie sănătoasă, dar sună aceasta atențiune și pentru părinți și pentru ceilalți membri ai familiei. Un om care tușește nici când să nu sărute copii, căci o iubire mare, poate să aibe sfârșit tragic.

Omul, de regulă încă ca copil culege în sine germenii oftice, contra acestor germeni luptă construcțiunea copilului, și dacă nu poate să-i omoară, atata totuși poate face că germenii nu poate să-și desvolte efectul lor distrugător, ci vegetează zeci de ani pe unde s'au așezat și anume în *limfa ghindurelor*.

Germenii întrași în corpul copiilor, nu cauzează totdeauna, și îndată consumțiune, ci la început foarte adesea copilul devine scrofulos. Pentrucă scrofulele nu obvin din atare amestec de sânge rău, cum s'a crezut greșit aceasta, și prin urmare s'au ascuns și finut secret acest morb pe când scrofulele nu sunt altceva decât ivirea prea timpurie a tuberculozei, care însă pe lângă o cură corăspunzătoare să poate vindeca cu siguranță.

Scrofulele nu sunt altceva decât imbolnăvirea ghindurelor limfate, prin germenii tuberculozei. În internul corpului în toate părțile sunt ascunse o mulțime de astfel de ghindure limfate, cari sunt deosebite organe de apărare a omului.

Germenii tuberculozei cari să vără în corp, în prima linie sunt conduși de umezeala corpului la aceste ghindure limfate, cari au forma unui aparat de strecurat, și cari prind și rețin germenii. Și germenii tuberculozei întrași în gură, ajung în aceste ghindure limfate, și îndeosebi în ghindurele grumazului. Ghindurele cari au luat în sine germeni, să umflă și să măresc, și în starea aceasta ușor se pot pipăi prin piele.

Îndeosebi pe grumazi sub svârcul urechilor, să pot pipăi bine aceste ghindure de mărimea unui bob de mazere, ori de alună, ba și de mărimea unei nuci. La copilul care se află de aceștia, în corpul aceluia deja au intrat germenii tuberculozei, însă organismul lui luptă încă cu rezultat în potriua lor, și dacă copilul mai târziu se întărește, și să depărtează din cercul familiei, în care este necontentit expus la infectări, atunci organismul întărit omoară germenii, și copilul devine om sănătos.

De regulă însă nu să întâmplă așa. Copilul rămâne acasă și pe timpul când începe a se desvoltă, și acest timp este cel mai prielnic pentru a deveni tuberculos.

Tuberculoza la copiii desvoltați.

Când copilul începe a se desvoltă, prețind și nutrimânt mai mult, și în etatea aceasta adultă, să deșteaptă în trânsul noi instincte naturale, cari slăbesc tăria corpului, care apoi nu mai e în stare să lupte contra germenilor, cari vegetează în corp, și atunci aceștia să deșteaptă la viață. O fată dacă să mărită, și dacă este de câteva ori împovărată, sau slăbește în urma unei alăptări mai îndelungate, îi este de ajuns ca morbul să devină stăpân asupra ei, și să o prăpădească.

Tot astfel aflăm și la tineri împrejurări nutritoare și dătătoare de viață germenilor pe cari îi poartă în sine. Aceste sunt: vinul, nopțile petrecute în insomnie, destrăbălarea și forțarea corpului prin muncă spirituală sau fizică, și a. m. d.

Tuberculoza la cei crescuți.

Omul crescut să griască el însuși de sănătatea lui, pentru că purcederea ușuratică cu viața și sănătatea, în multe cazuri o plătește scump.

Cel care observă că se simte fizice mai slab, sau obosește ușor, ori îi este respirațiunea greoaie, sau dacă urcând se astupă, și îndeosebi dacă îndeseară, și peste zi mai des, simțește repețindu-se în corp o căldură uscată, sau dacă asudă noaptea, acela să nu stea mult pe gânduri, ci numai decât să meargă la medic spre a fi cercetat fundamental, pentru că atunci germenul acestei afecțiuni morboase, care atacă pe furiș, și în mod clandestin, este deja în corp, însă nu cauzează decât numai niște desordini mărunte și disparente, căror respectivul nici nu le dă atențiune, ci le consideră de o nimica toată. Pe când chiar atunci ar trebui descoperit răul, căci atunci este foarte ușor de a omori morbul, și vindecarea este sigură.

Organismul omului se luptă în potriua acestui dușman îmbulzitor, și să și întâmplă câte odată că un organism sănătos să-l și nimicească cu rezultat. Însă cu fiecare ocaziune de felul acesta, organismul trupesc însuși, slăbește, și în cazul când din nou intră în corp astfel de gemeni, totuși îl subminează, îi înfrânge capacitatea de rezistență, și devine ofticos și cel mai tare om.

Cu mult mai ușor, și cu mult mai iute însă capătă acest morb acela, acărui organism este mai debil. Un morb mai îndelungat procură copiilor tusă măgărească ori pecingină, ori catar cronic, influeuță, aprindere de plumâni sau vărsat, căci aceste toate înclină spre tuberculsă.

Nedurmirea, becheraiurile, consumarea beuturilor spirtuase, și munca încordată slăbesc corpul, și dacă gemenle oftecei ajunge într'un astfel de corp istovit, în acela vețuește,

prinde rădăcini, să înmulțească, și această înmulțire este începutul oftecei.

Răul însă, în acest caz se poate încă vindeca dacă grăbim în ajutorul bolnavului, și dacă sprijinim capacitatea de rezistență a corpului, desvoltând-o în mod gradatim și artificial. (Va urma).

Nr. 775. — 1908.

Publicațiune.

TÂRGUL DE ȚARĂ

proxim al Caransebeșului

se va ține

în 30 Aprilie, 1 și 2 Mai

adeca în ziua de Joi, Vineri și Simbătă.

Dragomir,

2-4

căpitanul de poliția.

Nr. 1239—1898 kig.

Publicațiune.

În sensul §-lui 50 al art. de lege XII. din anul 1894 devin provocați toți proprietarii din loc, ca să stârpească toate omidele și alți gândaci — stricăcoase apoi — păduchele de sânge de pe pomii lor aflători în intravilanul orașului Teuș și alte grădini în timp de 8 zile, căci din contra aceia se vor stârpi pe spesele respectivului și vinovații afară că au să plătească speșele obveninde vor fi pedepsiți în sensul §-ului 95 al legii sus citate cu o pedeapsă până la 100 coroane.

Caransebeș, la 1 Aprilie 1908.

Octavian Bordan
primariul.

1-2

APĂ MINERALĂ PHOENIX
DIN BUZIAS

La suferințe de rinichi și beșică. Superioară oricărei ape minerale.
PLĂCUTĂ, PUȚIN ACRIȘDARĂ, FĂRA FIER, CONȚINE MULT ACID CARBONIC.

CU DEOSEBIRE APĂ DE MASĂ RĂCORITOARE

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Are efect escelent ca apa de cura la suferințele de rinichi, beșică, catar cronic de rinichi, formațiuni de piatră și boale catarale de secrețiune. — La cererea trimite prospecte Administrația isvoarelor :

Direcția băilor MUSCHONG în Buzias.

„MEHADIA“

Casă de păstrare pe acții în Mehadia.

Acoardă împrumuturi hipotecare replătibile în 10, 15, 20 ani în rate semestrale; împrumuturi cambiale cu acoperire hipotecară, escontează cambii cu 3, eventual cu 2 subscrieri, pe timp de 3 până la 6 luni, acoardă împrumuturi (anticipatiuni) pe amănete și pe efecte. Primește

depuneri spre fructificare

pentru cari solvește 6% interese. Interesele neridicate se adaugă în 6 luni, anume la 1 Ianuarie și 1 Iulie a fie-cărui an la capital și se fructifică mai departe. Darea pentru interesele de depuneri o solvește institutul. Depuneri se pot face și prin poștă, având a se indica adresa exactă a deponentului. Rezolvarea urmează cu întoarcerea poștei. Abziceri și ridicări încă se pot face prin poștă.

Direcțiunea.

Nr. 1080

1908

CONCURS.

Comunitatea de avere va aplica un îngrijitoriu de casă la „Vila diecezană“ din Herkulesfürdő.

Cei ce reflectează la acest post sunt provocați să-și subștearnă la Comitetul Comunității de avere în Caransebeș cel mult până la 25 April a. c. rugările lor deînpreună, cu documentele de lipsă din care să se vadă pe deplin dovedit: etatea, ocupația de până acuma și viața lor morală nepătată.

Caransebeș, la 11 April 1908.

Comitetul Comunității de avere.

ILUMINAȚIE ELECTRICĂ CU STABILIMENT

pentru castele, edificii economice, fabrici, otele după propriul sistem.

Se poate combina cu apaduct și mașini agronomice.

Indrumări și prospecte dă

SINGER F. și R.

antreprisă de inginerie și electrotehnică

Budapest, V. Kálmán-utca 15.

Multe referințe de primul rang.

TELEFON 63—01.

Mersul Trenurilor

Din Caransebeș la Lugos pleacă:

Trenul Expr.-Orient: în fiecare Miercuri și
Duminică la 6 oare 2 min. p. m.

Trenul accelerat: la 5 oare 31 min. dim. și
11 oare 21 min. a. m.

Trenul personal: la 4 oare dim., 9 oare 42
min. a. m. și 4 oare 59 m. p. m.

Din Lugos la Caransebeș scsește:

Trenul Expr.-Orient: în fiecare Joia și Du-
minica la 6 oare 32 m. dim.

Trenul accelerat: la 4 oare 50 min. p. m.
și 10 oare 29 minute seara.

Trenul de persoane: la 8 oare 48 min. dim.
la 10 oare 42 m. a. m., la 5 oare
51 m. p. m. și la 9 oare 47 m.
seara.

Din Caransebeș la Orsova pleacă:

Trenul Expr.-Orient: în fiecare Joia și Du-
minica la 6 oare 32 m. dim.

Trenul acceerat: la 4 oare 50 m. p. m. și
la 10 oare 29 m. seara.

Trenul de persoane la 10 oare 42 m. a. m.
și 5 oare 57 m. p. m.

Din Orsova la Caransebeș sosește:

Trenul Expr.-Orient: în fiecare Miercuri și
Duminica la 6 oare 2 m. p. m.

Trenul accelerat: la 5 oare 31 m. dim. și
la 10 oare 21 m. a. m.

Trenul de persoane: la 9 oare 45 m. a. m.
și la 4 oare 59 m. p. m.

391—1908. kig. szám.

Pályázati hirdetés.

Karansebes városnál üresedésben lévő városi állatorvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy minősítésüket igazoló okmányaikkal felszerelendő kérvényeiket legkésőbb **folyo évi május hó 10-éig** annál is inkább nyujtsák be, mert később beérkező kérvények tekintetbe nem vétetnek.

Az állás javadalmazása 400 kor. évi fizetés és a husszemle dijából évente 720 korona, összesen tehát 1120 korona, a mely egyenlő előzetes havi részletekben kifizettetik.

Magán munkálatokért pedig az állami állatorvosok számára megállapított dijakkal egyenlő dijak szedhetők.

Megjegyeztetik, hogy ezen állás javadalmazásának a m. kir. állatorvosok fizetésével egyenlő aránybani megállapítása folyamatban van, és a felemelés még folyó évben történendő.

A választás határideje utólag fog kitűzetni.

Karansebes, 1908. évi március 28.

Bordán,
polgármester.

2—2

In comuna Buzeu

(ROMÂNIA)

se află spre vânzare 573□ metrii, loc
din parcela la Nr. 5. Bulevardul Vii-
torului.

Informațiuni mai aprrape dă administra-
ția acestui ziar.

200 coroane o mașină de scris

MIGNON

cap de operă a tehnicii moderne. Deosebit
avantajiu: Că ori și cine, fără a învăta, poate
scrie. Scriptul îndată și stabil să vede. Con-
strucțiuneacea mai simplă. Litere de oțel. Co-
piază și înmulțește. Intre categoriie cu ori și
care altă mașină mai scumpă. Un an garanție.
Imposit de industria privelegiată.

A se comanda prin administrația
Ziuariului nostru.

TOMA FINZ

Măestru lemnar, întreprinzător de zidiri și negustor de lemne în Caransebeș.

Recomand M. On. Public din Caransebeș și jur bine asortatul meu

Deposit de lemne de clădit

de brad, de molin, de gorun și de teiu, de blane de latezi, de trepte, de scânduri de molin ghiluite și ghinuite (gefalzt) pentru padimente, toate deplin uscate, mai departe Cement de Portland, carton asfaltat pentru acoperiș, pături de izolare, penru a depărta umezeala pereților, cătrană (boază) și carbolineu cu

PRETURILE MAI MODERATE

Comandele se efteuesc prompt și în modul cel mai conștiințios și se espediează în toate stațiunile căilor ferate.

Intreprind cladiri noi: Case de locuit, clădiri de școală, de biserici și de poduri, fac padimente de terrasse în biserici și primesc tot felul de renovări la edificii vechi, fac acoperișuri de carton asfaltat în calitate excelentă și pe acoperișuri vechi de șindilă, acoperișuri bine probate.

BAZARUL „LA COROANA“

Kohn & Zweig

CARANSEBES

Recomandă prăvălia lor bine
asortată în mode, manufacturi
și mărfuri curente.

Noutăți de sezon se pot cumpăra totdeauna.

BAZARUL „LA COROANA“

ANUNCIURI

se primesc în toate zilele cu prețurile cele ma-
:: moderate la administrația foii noastre. ::